

תמר מצוי

בני האדם ואני חברים קרובים קרובים. אומנם אני אוהב תסרוקת פרועה – המוצא שלי טרופי, אתם מבינים, אבל כבר לפני אלפי שנים האנשים תרבתו אותי, ומאז כל החלקים שלי משמשים אותם – הם עושים ממני סלים, מחצלות, חבלים, סוכות, בונים מהגזע שלי בתים, והכי חשוב – אוכלים את הפירות שלי בכל הצורות: טריים, מיובשים, לחים, בתור סילאן – דבש תמרים, אה, כמה מתוק וטעים... ידעתם שישראל היא היצואנית הגדולה בעולם של תמר מזן מג'הול?

אולי בזכות זה שאני כל כך מתוק ושימושי, אני כלול גם בארבעת המינים וגם בשבעת המינים, וגם מסמל שפע ושגשוג, מתיקות וצדיקות, כמו בפסוק "צִדִּיק כְּתֵמָר יִפְרֹחַ".

חוץ מזה, יש לי גזע ישר וארוך – אני יכול להגיע לגובה של עשרות מטרים. העלים שלי נקראים כפות תמרים, והצורה שלהם דומה לצורת נוצה. אני אוהב חום ולחות כמו באזור הטרופי, ומעדיף לגדול ליד מים – מעיינות, נחלים ונאות מדבר.

במטע תמרים גדלים כמה עצי זכר בודדים, שמספיקים כדי להאביק המון עצי נקבה שמניבים פרי. הקטיפה של הפירות שלנו נקרא "גדיד". במטע מְרַבִּים אותנו בעיקר על ידי חוֹטְרִים – עצים קטנים שבוקעים מבסיס הגזע שלנו, ולאחר שמפרידים אותם מצמח האם הם מתפתחים לעץ חדש.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לתמר להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/2YPC4la>

שקד מצוי

נכון, אני קצת גנדרן ואוהב לעשות כניסה, אז מה? אחרי הכול, אני הסמל של חג האילנות, אני חייב להיות יפה וייצוגי. אני שוקד ומתקשט בשמלת פרחים ורודה ולבנה ממש בסוף החורף, עוד לפני שאני מצמיח עלים ירוקים.

הדבורים אוהבות מאוד לבקר בפרחים שלי, אבל האנשים הכי אוהבים את הפירות – השקדים – גלעינים שעטופים בקליפה ירוקה, שעירה וחמצמצה, שגם אותה אפשר לאכול עד שהיא מתייבשת והופכת חומה וקשה.

הגעתי מפרס, ואני שייך למשפחה של התפוח והאפרסק. בטבע השקדים שלי מרים, ואפילו מכילים כמות גדולה של החומר שמפיקים ממנו רעל ציאניד מסוכן, אבל במטעים כמות הרעלנים שבהם אפסית – הם אכילים, בריאים, טעימים ומתקתקים, ויכולים לשמש גם להכנת חלב שקדים, מרציפן, שמן ועוד.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לשקד להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/30hbckx>

רימון מצוי

ידעתם שאפשר לפרוט גם על רימון ולא רק על גיטרה? חבל רק שבדרך כלל, זה קצת יותר מלכלך... הוצאת הגרגרים מהפרי שלי נקראת "פריטה". אין כמוני חגיגי כשהרימונים שלי מבשילים ומתמלאים בגרגרי יהלומים מתוקים ונהדרים, בדיוק בזמן מתאים לחגיגת ראש השנה.

אני דומה יותר לשיח מרובה גזעים ולא תמיד נראה כמו עץ, אבל למי אכפת? יש לפרי שלי המון יתרונות בריאותיים וסגולות למניעת הזדקנות, והוא גם נשמר לאורך זמן.

הגעתי מפרס, ואני נפוץ ונסחר כבר אלפי שנים בכל ארצות הים התיכון. צורת הפרי שלי מיוחדת מאוד. אני גם טעים וגם יפה: אני מעטר כלים, מבנים, פסיפסים ומטבעות, מכבב בשירים וביצירות אומנות, ומסמל שפע, יופי, אהבה, חוכמה ופיריון. לא פלא שזכיתי להיכלל בשבעת המינים ולהיות אחד מהסמלים הבולטים של ראש השנה.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לרימון להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3v5uUeu>

שיטה סלילנית

יכול להיות שפיצחתי את השיטה: אני מצליחה לגדול באזורים מדבריים ולרכז סביבי מערכת אקולוגית שלמה של צמחים ובעלי חיים. תראו למשל את הצבי הארץ-ישראלי – הוא אוכל את התרמילים המסולסלים שלי, שהעניקו לי את השם שיטה סלילנית, מעכל את הזרעים, ובזכות זה הם מצליחים לנבט מהר יותר. מזל שהוא לא פוחד מקוצים – יש לי זוג קוצים חדים מאוד בבסיס של כל עלה.

לא סתם אני מזכירה לכם סוואנה אפריקנית – הגעתי הנה מאפריקה, ובכל זאת יש לי מקום של כבוד בתנ"ך, ואפילו שימשתי את בני ישראל לבניית המקדש והכלים שהיו בו. אני אוהבת חום ושורדת היטב במדבר, בין היתר בזכות השורשים הארוכים שלי, שמתחפרים עמוק עמוק באדמה ושואבים כל טיפת מים.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לשיטה להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3j0f4Nk>

פיקוס השקמה

אני מושכת עטלפים. מודה. בשביל הפירות המתוקים שלי הם מוכנים להתעופף אפילו באמצע היום. הגעתי מאפריקה לפני אלפי שנים, אבל הצרעה שמאביקה אותי נשארה שם, ולכן אני לא יכולה להתרבות באופן טבעי כאן בארץ – רק בעזרת בני אדם. כשנותנים לי לצמוח בשקט, אני יכולה להגיע לגיל מכובד, לגדל גזע רחב ומרשים וענפים מסועפים, אבל אני לא מגלה בת כמה אני – בגזע שלי אין טבעות. אני קרובת משפחה של התאנה – שתינו שייכות למשפחת התותיים, והפירות שלנו ואופן ההאבקה שלנו דומים. בזכות העובדה שאני עמידה בפני לחות וריקבון, השתמשו בי לבנייה בימי קדם. כיום נשארו רק מעט עצי שקמים בסביבה, והשיר "גן השקמים" הפך לסמל נוסטלגי של נוף תל אביב הישנה.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לשקמה להגיד? הקליקו
tinyurl.com/yaovhseb

פיקוס התאנה

ביישנית, כזו אני. מסתירה, מכסה, מחביאה – עוד בגן עדן, עם אדם וחווה, כשהיית העץ הראשון שנזכר במקרא בשמו. כך גם עכשיו, כשאני מחביאה את מאות הפרחים הקטנטנים שלי בתוך תפרחת סגורה בצורת כד הנקראת "פגה", ומרשה רק לצרעה אחת מיוחדת – הצרפגית – להיכנס, להציץ ולהאביק אותי. תהליך כזה אופייני לכל משפחת הפיקוסים שאני שייכת אליה, ולכן קוראים לי פיקוס התאנה. קל לזהות את העלים שלי – לאף עץ אחר אין כאלה עלים שדומים לכפות ידיים רחבות וירוקות. בחורף הם נושרים, אבל – זהירות! – אם תקטפו אותם לפני כן, אטפטף עליכם שרף חלבי לבן וצורב.

אני אוהבת מים, וגדלה ליד מעיינות ובורות.

אני שייכת לשבעת המינים, והישיבה תחתיי מסמלת חיי שלום ושלווה. אחרי הכול – מה רע למי שיושב תחת תאנה, נהנה מצל קריה, ואוכל מהפירות המתוקים והטעימים? היי, תשאירו קצת גם לציפורים, שמפיצות את הזרעים שלי. ואל תשכחו לייבש כמה פירות ולהפוך אותם לדבלים, שיישמרו גם לשנה הבאה.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לתאנה להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3p3N9Ad>

חרוב מצוי

אני לא מבין איך זה יכול להיות. אלפי שנים אני גדל כאן באזור. כל כך מרשים, כל כך מרכזי, נותן פרי מתוק שעושים ממנו דבש ושוקולד וקמח ואפילו סירופ נגד שיעול... כל זה – ואפילו פעם אחת לא הזכירו אותי בתנ"ך. אני גם היחיד מבין עצי הבר בארץ שפורח בסתיו. ואם זה לא מספיק לכם, מכיוון שהזרעים שלי כולם בעלי משקל וגודל דומה, הם שימשו בעולם הקדום יחידת משקל אחידה, שממנה נגזרה המילה קראט, לציון משקל של אבנים יקרות.

איזה קיפוח! אז מה אם אני קצת יבש וקָרָב? אז מה אם יש לי עצים זכריים שאין להם פרי בכלל? זו לא סיבה לאפליה. מזל שלפחות קק"ל נתנה לי כבוד, ונטעה אותי בשפע בפארק בריטניה, ביער בן שמן ובמקומות נוספים.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לחרוב להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/2YNvn9m>

זית אירופי

עוד פעם היונה? בואו, ננסה פעם אחת בלעדיה. אחרי הכול, אני לא מסמל רק את השלום, אלא גם יופי, בריאות, כבוד, אצילות, עוצמה, יציבות ואריכות ימים. הייתי אחד מעצי הפרי הראשונים שהאדם ביית לפני אלפי שנים. אני יכול לחיות מאות שנים, אבל אפשר רק לנחש בן כמה אני, כי הגזע שלי הופך חלול כשאני מזדקן. אני מתחדש בקלות אחרי שרפה או כריתה, עושים ממני שמן משובח ומוצרים קוסמטיים, אוכלים את הפירות שלי, בעולם הקדום השתמשו בי למרפא ולמאור – אז למה להיתפס על היונה? בואו, תשתכחו פעם אחת בקטיף הזיתים, המְסִיק, ותבינו אחת ולתמיד למה אני אחד הגידולים החקלאיים החשובים בישראל. רוצים זיתים שחורים? חכו לסוף העונה. רוצים ירוקים? בואו בהתחלה, לפני שהם משנים צבע...

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לזית להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3mMIsI9>

ברוש מצוי

כן, זה אני, העץ שבנימין זאב הרצל בכבודו ובעצמו נטע ליד ירושלים בביקור שלו בארץ. תנו כבוד! כולם חשבו שהוא נטע ארז, ואפילו קראו למקום "אַרְזָה" ולעץ "ארז הרצל" – אבל בעצם הוא נטע ברוש, ברוש כמוני ממש – הייתם מאמינים? כן, כדאי לכם לעמוד זקוף לידי, אני יכול להגיע לגובה עשרים מטר ולגיל של מאות שנים! לעלים שלי צורת מחטים, ולשרף שלי יש ריח נעים. אבל אם אתם אלרגיים לאבקה – עדיף שתרחקו ממני באביב. האצטרובלים הזכריים שלי, שהאבקה מתפזרת מהם, נראים כמו כדורים קטנים, והם נפתחים רק כשהם בשלים. גם האצטרובלים הנקביים כדוריים. שני סוגי האצטרובלים תלויים על אותו עץ, רק על ענפים נפרדים. הרוח היא זו שמפיצה את האבקה שלי מאצטרובל לאצטרובל, וכך אני יכול להתרבות.

אני עץ נפוץ, אבל אל תתבלבלו כשניפגש – לצמרת שלי יכולות להיות שתי צורות שונות – צריפית, שבה הענפים שלי גדלים מהודקים לגזע ואז אני דומה לשלהבת של נר, ואופקית, שבה הגזע זקוף והענפים מתפרשים לצדדים.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לברוש להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3mMoWvr>

גפן היין

תחרות הנינג'ה? קטנה עליי. אני מצמיחה כמה קנוקנות – גבעולים דקים כאלה, שמתלפפים ונכרכים – ומתגברת על כל מכשול. אני בעצם לא עץ, אלא שיח מטפס, אבל זו לא התכונה היחידה שמיוחדת בי. הפרי שלי הוא היחיד מבין כל הפירות שזכה לברכה משלו – "בורא פרי הגפן". טוב, מגיע לי קצת כבוד, זה ברור – אני אחד מגידולי התרבות הקדומים והחשובים ביותר בעולם – עושים ממני צימוקים, חומץ, מיץ, תרופות עממיות ותבשילים טעימים, אוכלים את הענבים שלי, והכי חשוב – עושים ממני יין, משקה איכותי וטעים שמלווה ארוחה טובה וגם משמש לפולחן ולצרכים דתיים בכל התרבויות כבר אלפי שנים.

לא סתם נכללתי בשבעת המינים. בחורף אני עומדת בשלכת, וכשהאביב מגיע אני מלבלבת ומוציאה ענפים חדשים שנקראים "שריגים". אשכולות הפריחה שלי נקראים "סמדר", ובחודשי הקיץ מבשילים הענבים המתוקים, ומגיע זמן הפציר (קטיפי הענבים). לפרי היבש שלי קוראים צימוק. אני מסמלת פריחה, פריון ושגשוג כלכלי, ומופיעה כמרכיב קישוטי ואומנותי במטבעות, בתבליטים, בפסיפסים ובציורים בעולם הקדום. אפילו בפתח בית המקדש הייתה קבועה גפן של זהב.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לגפן להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/2X8iYfr>

ארז הלבנון

אההה, תנשמו עמוק, אוויר הרים צלול כיון... אני אוהב אוויר פסגות קר, ויכול להגיע ל-40 מטר גובה. אולי זו הסיבה שאני מסמל יוקרה, חוסן ועוצמה. בארץ אני לא גדל כעץ בר – רק במקומות שנטעו אותי בהם – בצפון, באזור יער ביריה, וגם באזור ירושלים, שם קק"ל נטעה אותי. בעבר הייתי נפוץ באזורים הגבוהים בכל רחבי המזרח התיכון, אבל כריתה ומסחר צמצמו מאוד את האוכלוסייה שלי. יש לי אצטרובלים נקביים עגלגלים ואצטרובלים זכריים קטנים וגמישים, שצומחים יחד על אותו עץ. הרוח מפזרת בסתיו את האבקה שלי, ואז לוקח יותר משנתיים עד שהזרעים מבשילים בתוך האצטרובלים הנקביים. לכל זרע יש כנף קטנה, וכשהאצטרובל נפתח והזרעים מתפזרים, גם הם מופצים על ידי הרוח. בעבר שימשתי לבניית ספינות, רהיטים, ארמונות ומקדשים, בהם גם בית המקדש הראשון בימי שלמה המלך, כפי שמסופר בתנ"ך. אני הסמל של לבנון ומופיע בדגל שלה.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לארז להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3oXucPr>

אשל הפרקים

אח, המדבר – יבש, חם, שומם, מלוח – בית כזה אני אוהב. אברהם אבינו, שנטע אותי בבאר שבע, כנראה ידע כבר אז שאין לי בעיה להסתדר במדבר: בזכות מבנה העלים שלי, מעין קשקשים שעוטפים את הענף, אני מאבד ממש מעט מים גם כשיבש וחם. ציפוי השעווה על העלים והענפים שלי עוזר לשמור על המים, וגם נותן לי צבע מיוחד – כחלחל-אפרפר. חוץ מזה, אני מכריש מלח שאני סופג מהקרקה המלוחה, וזו דרך מעולה לגרש כל צמח שרוצה לגדול מתחתי ולהתחרות בי. ואם זה לא מספיק, אז השורשים שלי מגיעים עמוק עמוק עד למאגרי מים תת-קרקעיים. הגעתי מצפון אפריקה, ואני נפוץ בכל הארץ, לא רק במדבר. כשאני פורח בסוף הקיץ, בפרחים קטנטנים המסודרים כמו שיבולים לבנות, אף חרק לא יכול לעמוד בפניי.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לאשל להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3vfBNtW>

אלה ארץ- ישראלית

כן, אני טיפוס אומנותי, צבעוני. לא מאמינה בשחור ולבן. בכל עונה אני צובעת את החורש בצבע החביב עליי – אדום: בחורף בענפים האדומים שלי, באביב בפריחה האדומה שלי, בקיץ בפירות האדומים שלי ובסתיו בשלכת ה...נכון! אדומה שלי. אני גדלה ברוב חלקי הארץ, והפירות העגלגלים והקטנים שלי אהובים על הציפורים. אם תרגישו חלשים, תוכלו לאכול אותם – הם עשירים בוויטמין E, וכשהם מיובשים וטחונים הם משמשים חלק מתבלין הזעתר. לפי הצבע תוכלו לזהות איפה יש זרעים: בפירות אדומים אין זרעים, ובכחלילים – יש. חוץ מהפירות תלויים על הענפים שלי גם עֶפְצִים – מין גידולים דמויי בננה, שיוצרים בעלי חיים קטנטנים שנקראים כנימות. אני גאה במשפחה שלי – מי לא היה גאה בבני דודים כמו מננו ופיסטוק חלבי? בימי קדם נהגו לקיים תחתיי טקסי פולחן וקורבנות, ואולי בזכות זה זכיתי בשם "אלה".

השפיץ בקצה העלעל שלי יעזור לכם לזהות אותי ולהבדיל ביני לבין אלת המסטיק והאלה האטלנטית, שגדלות גם הן בישראל.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לאלה להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3p2uAw3>

אלון התבור

בואו, שבו בצל, תעשו הפסקה, לאן אתם ממהרים? יש לנו זמן... היזהרו מהעלים שלי, הם קצת דוקרים, אבל הצל טוב, והמרחק לאלון הבא די גדול – אנחנו האלונים אוהבים "ספייס" וגדלים במרווחים גדולים זה מזה, בתצורת יער מרווחת שקוראים לה "יער-פארק". אם תחפשו היטב, יכול להיות שתמצאו תחתיי או על הענפים שלי גם כמה בלוטים גדולים. אלה הפירות שלי, שמורכבים מאגוזים חלקים – הבלוטים, שנמצאים בתוך ספלול – מין "ספל" קטן שמכוסה בקשקשים מופשלים לאחור. מהבלוטים האלה אפשר לעשות קמח ומאכלים נוספים, וגם בעלי החיים אוהבים מאוד לאכול אותם. יש ציפורים, כמו העורבני, שנוהגות לעוף עם בלוט במקור, לנחות במרחק, ואז לחפור ולהחביא אותו באדמה, וכך עוזרות לי להפיץ את הזרעים.

אומנם הבלוטים מבשילים רק שנה וחצי אחרי ההאבקה של הפרחים, אבל אנחנו האלונים לא ממהרים. יש לנו זמן. אנחנו יכולים לחיות מאות שנים, לצמוח ולהפוך לעצים גדולים ומפוארים. בתקופות קדומות היינו סמל לחוסן ולעוצמה, שימשנו לבניית סירות, לבניין, כחומר בעירה לחימום ולבישול. עד היום אנחנו משמשים לבניית חביות ליין משובח הודות לטעם הטוב שאנחנו מוסיפים לו.

הקליקו
כאן

רוצים לשמוע מה יש לאלון להגיד? הקליקו:
<https://bit.ly/2YM46DR>

תעודת זהות לילד/ה

שם _____

גיל _____

צבע עיניים _____

צבע שיער _____

מספר אחים ואחיות _____

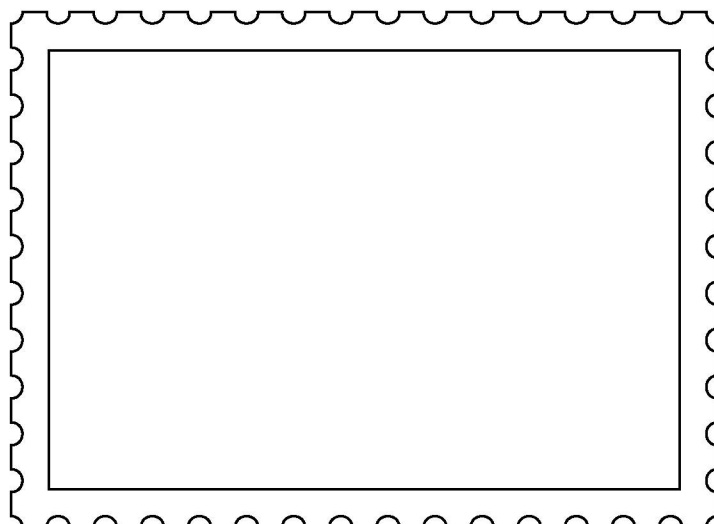
חיית מחמד _____

תחביב _____

ארץ לידה _____

פרי או עץ אהוב _____

תמונה או ציור שלי:

אורן
ירושלים

יאללה, קדימה, מספיק להתפנק! אין מה לחכות, תנו לי קצת מים, הרבה אור ומעט זמן, ואני כבר אזדרז ואגדל לכם יער. אני קליל וזריז, צומח בשמחה גם בכיסי קרקע קטנים ואפילו באדמה סלעית שיש בה מעט חומרי מזון. בגלל זה, בין היתר, הפכתי לעץ ייעור מרכזי ולעץ חלוץ בארץ בתחילת מפעל הנטיעות. לדעתם של החוקרים, השרף הכתמתם שאני מפריש מהענפים ומהגזע אחרי פגיעה נועד להגן עליי ממזיקים. לרוב אני העץ הראשון שזרעיו נובטים אחרי שרפת יער. העלים שלי הם מחטים, והפירות אצטרובלים. הרוח מעבירה את האבקה מאצטרובל זכרי לאצטרובל נקבי, וגם מפיצה את הזרעים שלי רחוק רחוק, כשהאצטרובל מבשיל ונפתח. אוהבים חומס עם צנובר? נסו לאסוף זרע או שניים של אורן הצנובר לפני שהוא מתעופף רחוק מדי...

רוצים לשמוע מה יש לאורן להגיד? הקליקו
<https://bit.ly/3mSlga6>

פעילות 2 | זה הסוד שלי

(עמ' 79)

שקד מצוי

תמר מצוי

שיטה סלילנית

רימון מצוי

פיקוס השקמה

פיקוס התאנה

זית אירופי

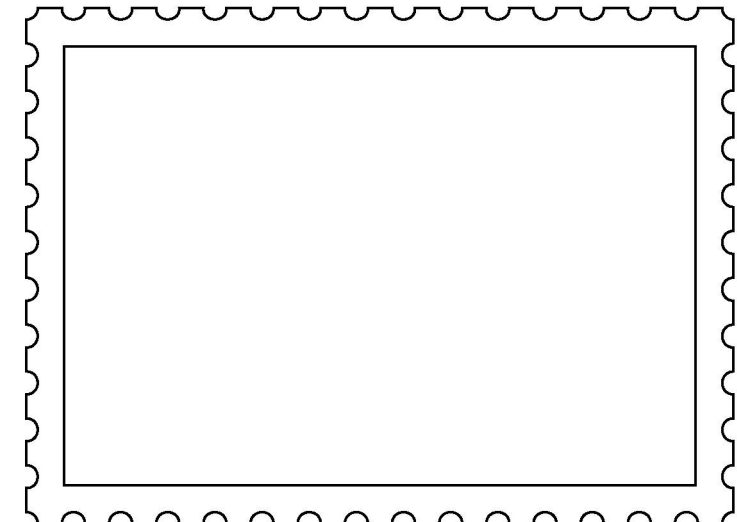

חרוב מצוי

תעודת זהות לעץ

שם _____
 גיל (מוערך) _____
 צבע העלים _____
 צבע הגזע _____
 צורת הפרי _____
 ארץ המוצא (האם זה עץ מקומי?) _____
 תכונות בולטות _____
 תיאור _____

פעילות 3 | עצים וביטויים

(עמ' 81)

פתגמים

התפוח לא נופל
רחוק מהעץ

איש תחת גפנו
ותחת תאנתו

צדיק כתמר יפרח,
כארז בלבנון ישגה

מרוב עצים לא
רואים את היער

דבר אל העצים
ואל האבנים

נתלה באילנות
גבוהים

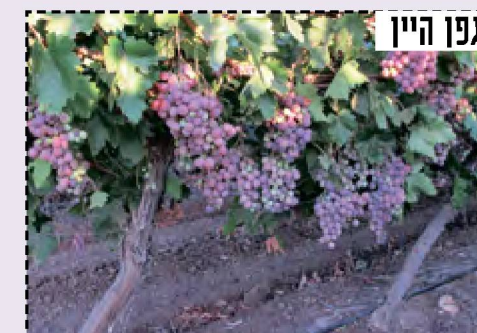
אגוז קשה לפיצוח

פעילות 2 | זה הסוד שלי

(עמ' 79)

ברוש מצוי

גפן היין

ארז הלבנון

אשל הפרקים

אלה ארץ-ישראלית

אלון התבור

אורן ירושלים

פעילות 3 | עצים וביטויים

(עמ' 81)

שירים

חורשת
האיקליפטוס

ברוש

מקהלה עליזה

השקדייה פורחת

עץ הרימון

צדיק כתמר יפרח

כי האדם עץ
השדה

ילד של אבא

פעילות 6 | שניצל בורשם

(עמ' 87)

משימה 1 מי אמר?

שם הקבוצה: _____

הקליקוים שעל כרזות ערכת עצי ארץ ישראל והאזינו למידע על העצים כדי להכיר אותם.
התאימו את המשפט לעץ - כתבו ליד כל משפט לאיזה עץ הוא שייך.

1. אני היחיד מכל הפירות שקיבל ברכה מיוחדת משלו _____
2. הפרי המיובש שלי נקרא דבֶּלָה _____
3. יש לי אצטרובל, ובתוכו מתחבאים צנוברים _____
4. הגעתי ממדינה שכנה והשתתפתי בבניית בית המקדש _____
5. אני מופיע כסמל בפי היונה ובסמל הקצונה _____
6. עליי מלוחים, ואני גדל באזורים צחיחים _____
7. אני גדל במרווחים גדולים, בתצורת יער שקוראים לה "יער פארק", והפרי שלי מורכב משני חלקים _____
8. יש לי סנסינים, מכבדים וחוטרים. לקטיף שלי קוראים גדיד _____
9. אני פורח ראשון מבין העצים בחורף, ולכן קיבלתי את שמי _____
10. יש לי אצטרובלים עגולים, ונהוג לטעת אותי סביב בתי קברות בגלל צורתי _____

בנק עצים: גפן היין, פיקוס התאנה, אורן ירושלים, ארז הלבנון, זית אירופי, אשל הפרקים, אלון התבור, תמר מצוי, שקד מצוי, ברוש מצוי

פעילות 6 | שניצל בורשט

(עמ' 87)

משימה 2

"נכון" או "לא נכון"?

שם הקבוצה: _____

הקליקים שעל כרזות ערכת עצי ארץ ישראל והאזינו למידע על העצים כדי להכיר אותם. סמנו ליד כל משפט ✓ או ✗.

- ☐ עץ הארז מופיע על דגליהן של המדינות לבנון וקנדה.
- ☐ יש עצי תמר זכרים ויש עצי תמר נקבות.
- ☐ ההבדל בין זיתים שחורים לזיתים ירוקים הוא סוג העץ שהם גדלים עליו.
- ☐ עץ האורן גדל לאט מאוד.
- ☐ קטיף ענבים נקרא בציר, וקטיף זיתים נקרא מסיק.
- ☐ עצי אשל צומחים במקומות גשומים.
- ☐ אפשר לאכול את קליפת השקד גם כשהיא ירוקה.
- ☐ החרוב אינו מוזכר בתנ"ך.
- ☐ הטבעות בגזע של השקמה עוזרות לקבוע את גילה.
- ☐ פירות האלה משמשים בתבלין הזעתר.

פעילות 6 | שניצל בורשט

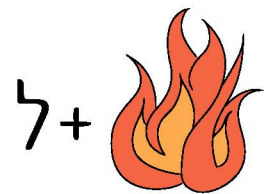
(עמ' 88)

משימה 3

איזה עץ מסתתר בחידה?

שם הקבוצה: _____

פתרו את חידות הציורים וכתבו את שמות העצים המסתתרים.

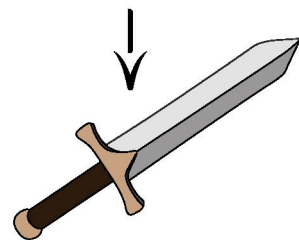
שם העץ: _____

שם העץ: _____

שם העץ: _____

שם העץ: _____

פעילות 6 | שניצל בורשם

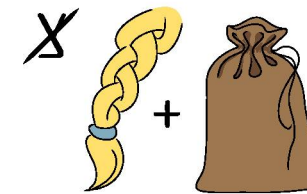
(עמ' 88)

משימה 3

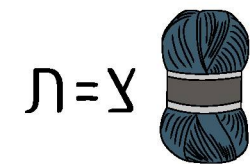
איזה עץ מסתתר בחידה?

שם הקבוצה: _____

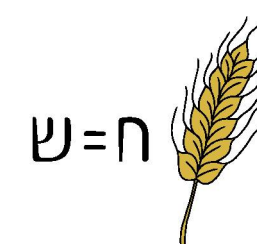
פתרו את חידות הציורים וכתבו את שמות העצים המסתתרים.

שם העץ: _____

שם העץ: _____

שם העץ: _____

שם העץ: _____

פעילות 6 | שניצל בורשם

(עמ' 88)

משימה 4 תפזורת עצים

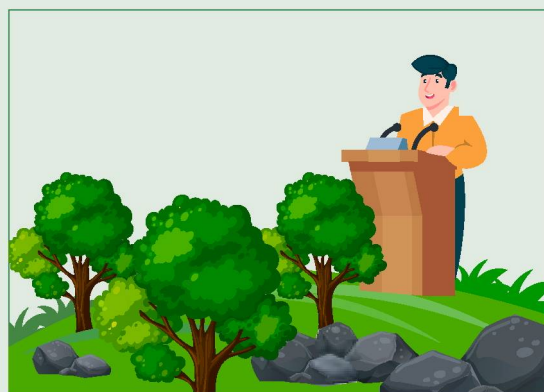
שם הקבוצה: _____

פתרו את התפזורת וגלו את שמות העצים המופיעים בבנק העצים.
(השמות כתובים מימין ומשמאל, מלמעלה ומלטה, אך לא באלכסון)

א	ו	ר	נ	כ	ג	ת	ל	א	י
ל	ר	י	ד	י	צ	ד	כ	ש	ת
ה	ד	מ	ד	ק	ש	ה	ב	ל	ו
א	כ	ו	ל	ו	י	ב	ר	ה	ב
י	ש	נ	ג	ס	ט	ה	ו	כ	ר
ש	ק	מ	ה	ה	ה	ט	ש	ר	ת
ק	ש	צ	ה	ת	צ	י	ע	ק	ח
כ	מ	ו	מ	א	ר	ז	ד	י	ו
ל	ח	י	ק	נ	ו	ל	א	מ	כ
ת	י	ז	ש	ה	ע	ש	ר	מ	ת

העצים שמופיעים בתפזורת:

אורן, גפן, אלה, שקמה, אשל הפרקים, אלון, ברוש, פיקוס התאנה,
רימון מצוי, ארז, אלון, זית, תמר, שיטה, שקד.

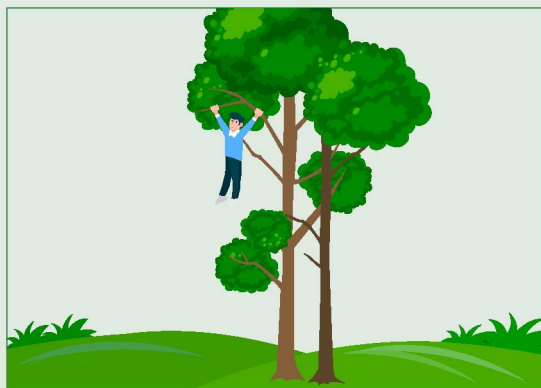
הפתגם: _____
 מספר ההסבר: _____

הפתגם: _____
 מספר ההסבר: _____

הפתגם: _____
 מספר ההסבר: _____

הפתגם: _____
 מספר ההסבר: _____

הסברים לפתגמים

1. גורם נזק לעצמו, פוגע בעצמו על ידי פגיעה במשהו שעליו הוא מתבסס
2. הבן דומה לאביו
3. עדיף להשיג מטרה קטנה וקרובה מאשר לשאוף למטרה גדולה ולא מושגת
4. משל למי שמדבר ולא מקשיבים לו
5. מרוב עומס פרטים לא רואים את הנושא
6. מסתמך על דברים שאמרו גדולים וחכמים ממנו

פעילות 6 | שניצל בורשט

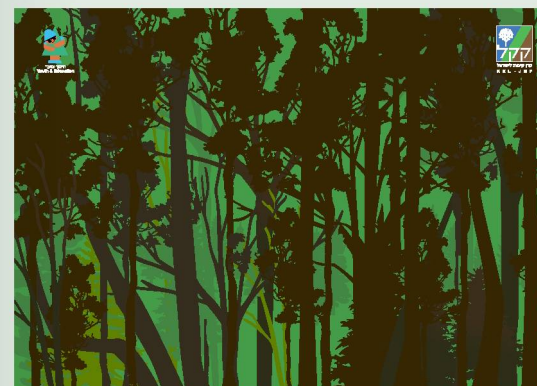

(עמ' 88)

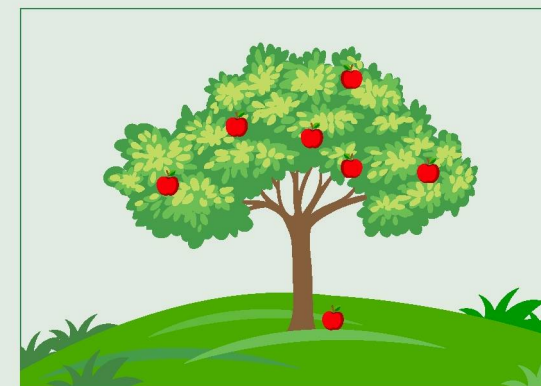
משימה 5 איזה עץ מסתתר בחידה?

שם הקבוצה: _____

כתבו איזה פתגם ידוע מוצג בכל איור וציינו במשבצת את מספר ההסבר המתאים לכל אחד מהפתגמים.

הפתגם: _____
 מספר ההסבר: _____

הפתגם: _____
 מספר ההסבר: _____

פעילות 7 | שלוש דילמות יער

(עמ' 89)

דילמה 1 יציאה ליער

אהבה

"אי אפשר 'לחנך' לאהבה"
לא לאהבת הארץ, ולא לאהבת הנוף
באהבה אפשר להדביק את הזולת.
אהבה אפשר לעורר לפעמים
אבל לא ביד רמה - ולא בזרוע נטויה".
עמוס עוז (סופר)

דילמה 1 | יציאה ליער

"אנשים מתחילים לגלות שלצאת אל ההרים זה
לצאת הביתה; שהטבע הוא הכרח; וששמורות טבע
ופארקים חיוניים לא רק כמאגרי עצים וכנהרות
השקיה, אלא כמעיינות של חיים".
ג'ון מיור (אבי הפארקים ושמורות הטבע בארה"ב)

דילמה 1 | יציאה ליער

"כמה מפליא שאפשר להתבונן שעות ארוכות,
ביער, בעץ אחד בו, בעלה אחד שעליו, בעורק
אחד של העלה - ושעות מפליאות זורמות
ועוברות בנשמה".
יאנוש קורצ'ק (סופר ומחנך)

דילמה 1 | יציאה ליער

"אנו שבים אל הטבע, אבל לא בתור עבדים ולא בתור אדונים, אף לא
בתור תיירים וחוקרים, המסתכלים מרום ידענותם במה למעלה ומה
למטה, כי אם בתור שותפים אקטיביים ובתור אחים נאמנים: אנחנו באים
להשתתף עם הטבע בחיים וביצירה. יותר נכון, אנחנו באים להתאחד עם
הטבע בייחוד שלם, בבחינת: האדם והטבע - חד הוא. כל החומות, הגדרים
והסייגים בין חיי האדם ובין חיי הטבע ייהרסו. ים אחד גדול לאין סוף של
חיים, יש של חיי עולם, עולם מלא של יחסים חדשים, של ערכים חדשים!
הן מעתה יש לנו יחס - יחס ישר, נפשי, עמוק, לכל רגב אדמה, לכל אבן
ולכל סלע, לכל עשב ולכל עץ, לכל חי ולכל רמש, כמו לכל בשמים,
לכל העולמות אשר במרחבי אין קץ ולכל אשר בהם - כולנו אחים, כולנו
שותפים בחיי עולם, בצער עולם, בשירת עולם, ביצירת עולם, במחשבת
עולם, באמת עולם. פה יכול כל אחד להביא לידי גילוי את עצמיותו בכל
שלמותה מבלי לנגוע אף כמלוא נימה בשל אחרים".
א"ד גורדון (חלוץ והוגה דעות, ממעצבי דרכה של ההתיישבות הציונית
המתחדשת)

דילמה 1 | יציאה ליער

שאלות לדיון

- האם יש בכלל סיבה לעודד את האדם לצאת לטבע? מדוע?
- האם חשוב להנגיש את היערות ושמורות הטבע לאדם, לבנות בהם אטרקציות ולהתאמץ להביא אליהם את הציבור? אולי עדיף להשאיר את הטבע כמו שהוא, ושמי שרוצה ליהנות ממנו יבוא גם ללא אטרקציות?
- האם, לדעתכם, הנגשת הטבע לאדם פוגעת בטבע או מסייעת לו?
- ספרו על חוויה אישית שחוויתם בטבע, שלא הייתה יכולה לקרות במקום אחר.

דילמה 1 | יציאה ליער

פעילות 7 | שלוש דילמות יער

(עמ' 89)

דילמה 2 אשפה ביער

"העולם המודרני החל ביום שהטבע הפך לנוף".
א"ל וורת'ינגטון (מרצה וחוקר בתחום הסליחה)

דילמה 2 | אשפה ביער

הידעת?

- במבצע ניקיון שיזמה קק"ל ב-2016 נאספו יותר מ-800 טונות אשפה ביום אחד.
- בשמורות טבע ובפארקים מרכזיים בעולם, למשל בהרי הפירנאים באירופה, אין פחי אשפה בתוך הפארק. המטיילים מתבקשים לקחת את האשפה איתם.
- כשני-שלישים מהחופים בישראל הוגדרו בקיץ 2015 על ידי המשרד להגנת הסביבה בדרגת לכלוך שבין בינוני למלוכלך מאוד.
- בפסח 2015 נאספו 400 טונות אשפה סביב הכינרת.
- בשמורת דן, במקום פתוח, בשטח שמטיילים נוהגים לעשות את צרכיהם, הציבו פחי אשפה. כך מעודדים מטיילים לזרוק את נייר הטואלט המשומש לפח במקום להשאירו בשטח.
- מסע חינוך והסברה מוצלח משנות ה-70 (של המאה הקודמת) יצר מודעות שלא לקטוף פרחי בר. בעקבותיו הצליחו מסעות חינוך והסברה נוספים לחולל שינוי התנהגותי בישראל, ובהם: חיסכון במים, חגירת חגורת בטיחות במכונית וניקוי גללי כלבים מן המדרכה. מסעות ההסברה האלה היו מלווים בקנסות כבדים.

דילמה 2 | אשפה ביער

שאלות לדיון

- מי אחראי על הפסולת בטבע?
- האם קק"ל צריכה לשים כחים ביערות?
- האם אפשר ונכון לסמוך על המטיילים שיאספו את האשפה אחריהם?
- האם חלק מתפקידה של קק"ל, כמי שאחראית על היער והיעור, הוא לאסוף אשפה?
- מהי, לדעתכם, הדרך הנכונה לחולל שינוי לטובה – חינוך או קנסות?
- הציעו דרך להגברת המודעות בציבור הרחב למניעת השלכת פסולת בטבע.

דילמה 2 | אשפה ביער

למידע ולנתוני פסולת בישראל, היכנסו לאתר המשרד להגנת הסביבה:
<https://www.sviva.gov.il/subjectsEnv/Waste/SolidWaste-Data/Pages/WasteData.aspx>

פעילות 7 | שלוש דילמות יער

(עמ' 89)

דילמה 3 שרפות ושיקום יער

"הבריאה חיה, צומחת ומתפתחת;
האדם הוא רק עד".
ויקטור הוגו (סופר, משורר ומחזאי)

דילמה 3 | שרפות ושיקום יער

"ככל שהעולם מתפתח שואף הוא לחזור
לטבעיותו המקורית".
הרב קוק (פוסק, מקובל והוגה דעות)

דילמה 3 | שרפות ושיקום יער

"והאדם אילף כל בהמה, והאדם חרש באדמה, והאדם המציא את הגלגל,
והאדם השיט ספינות על גל, והאדם המציא את הקיטור, והאדם עף
מעלה כציפור, והאדם כבש כוכבי מרום, והאדם המציא את האטום;
והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום... וישבות מכל מלאכתו
ולא ברא את האדם, וירא אלוהים כי טוב".
חיים חפר (משורר, פזמונאי, מחזאי, תסריטאי ועיתונאי)

דילמה 3 | שרפות ושיקום יער

שאלות לדיון

- רוב השרפות בישראל הן מעשה ידי אדם. מה, לדעתכם, ניתן לעשות כדי לצמצם את כמות השרפות? אילו פעולות מסוג מניעה, איסור והטלת קנסות על שימוש באש ביער הייתם מציעים לבצע?
- אחת הגישות להתמודדות עם שרפות יער היא לבצע שרפות מונעות – שרפות מתוכננות בחורף, שבמסגרתן שורפים את תת-היער (עשב וטחב) ומקטינים את כמות החומר הדליק. כך גם מצמצמים את סכנת השרפה הבלתי מבוקרת. מהם, לדעתכם, היתרונות והחסרונות של שיטה זו? האם היא מתאימה לשמירה על הטבע?
- האם לאדם שאחראי לשרפה יש גם אחריות לשיקום היער שלאחריה?
- האם האדם צריך להתערב בשיקום היער לאחר שרפה או לתת לטבע להתחדש מעצמו?

דילמה 3 | שרפות ושיקום יער

